

Gemeente van Christus,

In de eerste preek over Jozef merkte ik op dat het de omstandigheden zouden zijn die de broers weer naar Jozef toe drijven. Zo gaat dat soms, je hebt elkaar jaren niet gezien en gesproken maar een sterfgeval in de familie brengt familieleden weer even in elkaars buurt met alle omgemaak van dien.

Hier is het de honger die de broers naar Egypte drijft. Iemand merkte op we zullen gaan zien in het verhaal dat die honger pas gestild wordt als ook bij hen de honger naar de gerechtigheid – het recht doen aan Jozef – ontwaakt.

Ze komen bij Jozef en buigen zich voor hem neer waarmee duidelijk wordt dat de dromen die Jozef heeft gedroomd van het koren en de sterren geen zelfoverschatting blijken te zijn.

Ze herkennen Jozef niet. Jozef herkent hen wel maar ook voor hem moeten zij weer broers *worden*. En dat is een proces dat een paar hoofdstukken lang gaat duren. Soms heeft dat tijd nodig want er is ook wel wat gebeurd. Heeft het tijd nodig om het vertrouwen te hebben dat iemand echt veranderd is. Jozef neemt de tijd die daarvoor nodig is.

“Jullie zijn spionnen” klinkt het bars. En dan moeten ze hun hele familiesituatie uit de doeken doen om dat maar enigszins te ontkrachten. Maar daar haakt Jozef slim op in. Die jongste broer over wie ze spreken, breng hem maar hierheen. Dan kan hij zien dat ze Benjamin, de tweede zoon van Rachel niet hetzelfde hebben aangedaan als hem.

Zo test Jozef hen. Of ze inderdaad eerlijke mensen zijn zoals ze beweren. Eén van hen zal achter moeten blijven totdat Benjamin is gehaald.

En dan lezen we (21): “Toen zeiden ze tegen elkaar: Werkelijk we zijn schuldig vanwege onze broer. Wij zagen zijn zielsbenauwdheid toen hij om genade smeekte, maar wij gaven hem geen gehoor! Daarom komt deze benauwdheid over ons”. Door het hele verhoor en doordat opnieuw een broer apart komt te staan – worden ze herinnerd aan het verleden.

Hun geweten komt tot leven. Dat is hoopvol, dat is het begin van de verzoening met Jozef. En wat ook zo mooi is, is dat ze zich ineens inleven in wat dat gebeuren met Jozef heeft gedaan. Eerst hoorden wij daar niets over maar nu: “Wij zagen zijn zielsbenauwdheid toen hij ons om genade smeekte”. Maar wij deden er niks aan”.

De broers zijn veranderd in die 20 jaar want zo lang is het geleden. Ze zien nu in wat ze hebben gedaan, het onrecht dat ze Jozef hebben aangedaan. In 20 jaar tijd kan een mens anders tegen de dingen gaan aankijken. Dat kan blijkbaar, dat is hoopvol.

Het zijn de omstandigheden die hun geweten doet ontwaken, zeiden we. Soms is er iets voor nodig van buitenaf om dat slot dat op je geweten is komen te zitten te laten losbreken.

Als wij te maken hebben met relaties die verstoord zijn, onze partner, in de familie, dat begint met een erkenning van schuld – wij zijn schuldig vanwege onze broer – en het heeft te maken met inleven wat je de ander hebt aangedaan, ik heb je pijn gedaan, verdriet en ik zie dat nu pas echt goed. Ik heb dat nu pas echt toegelaten om dat onder ogen te willen zien.

Dit zijn de eerste stappen op weg naar verzoening. Als wij HA vieren volgende week of thuis de dienst zullen meebeleven, dit is voorbereiding op HA, om die stappen te zetten als je in je hart voelt dat dit op jou van toepassing is. Voorbereiding HA heeft ook te maken met relaties tussen mensen, concreet. Het HA dat is nu zo'n omstandigheid die maakt dat je daar niet meer om heen kunt.

En dan lezen we in vs. 24 zo prachtig: “Toen wendde hij [Jozef] zich af van hen en hilde. We zien in deze hoofdstukken meerdere keren bij Jozef de tranen vloeien. Dit is de eerste keer. Ontroering, we kunnen het ons voorstellen dat hij alles weer herbeleeft maar ook is er ontroering bij hem omdat hij iets bij zijn broers ziet wat hij niet eerder gezien heeft. Ontroering dat ze bereid schuld te erkennen. Ontroering omdat een belissende eerste stap wordt gezet, een stap van erkenning van wat hem is aangedaan, een stap in zijn richting. Het is ontroerend als een mens zich verandert want dat doen we niet uit onszelf.

De tranen zijn nog niet zichtbaar voor de broers. Dat moet ook nog maar niet, ze zouden ermee aan de haal kunnen gaan en te snel denken dat alles wel weer koek en ei is.

Ontroering, ook aan het HA volgende week kunnen we ontroerd zijn als we mogen leven vanuit de verzoening. Die verzoening door Christus die niet vanzelf spreekt en daarom ontroert.

Maar nu lees ik de tekst niet helemaal goed. Want het zijn niet de broers die in eerste plaats ontroerd zijn maar Jozef. Als we het beeld van de tekst doortrekken, kunnen we zeggen dat *God ontroerd* is als we ons willen verzoenen, met elkaar en met Hem. Denk aan het verhaal van de verloren zoon in Lucas 15 daar is het niet de zoon die bij thuiskomst ontroerd is maar de Vader. Het Heilig Avondmaal als het hoogtijfeest van Gods ontroering. En dat kan ons weer ontroeren. Mogen wij het volgende week zo beleven dat Jezus in Zijn hart wordt geraakt als hij ziet hoe wij komen met een verbrijzeld hart hunkerend naar Zijn gaven.

•

De broers gaan – zonder Simeon – terug naar vader. En dan is er de bijzonderheid dat er geld is terug gelegd in hun zakken en dan zeggen ze (28): “Wat is dit dat God ons heeft aangedaan?”. Eerst zeiden ze al bij het belijden van hun schuld “Daarom komt deze benauwdheid over ons”. Zo kan het zijn, als je geweten is ontwaakt, sta je weer open voor wat God door dingen heen wil zeggen. En nu vatten ze dat allemaal negatief op, als straf en oordeel dat komt omdat hun geweten nog niet tot rust is gekomen. Dan heeft een mens voor elk blad schrijft Calvijn in zijn Institutie. Later zal de Egyptenaar die over het huis van Jozef gaat er heel andere interpretatie aan geven en zeggen – we hebben dat niet gelezen: “Uw God en de God van uw vader heeft u een schat in uw zakken gegeven”

Maar er is weer openheid naar God toe wat Hij ons door dingen heen wil zeggen. En dat is winst dat we niet meer zo in onszelf gekeerd zijn door wat er gebeurd is, door hoe we ons hebben opgesteld maar dat er weer een nieuwe openheid naar God is omdat we ons opnieuw door de omstandigheden heen door Hem laten aanspreken. Dat is toch ook de vrucht van Pasen dat er opening in ons ontstaat door Hem.

Vervolgens komen ze bij vader Jakob die nu nog dieper in zak en as komt te zitten door het bericht dat Simeon is achtergebleven en Benjamin ook nog mee zou moeten en hij hem misschien ook kwijtraakt.

Ruben eerst en later Juda moeten hem ervan overtuigen dat Benjamin toch echt mee moet gaan, willen ze niet van de honger omkomen en dan raken ons de woorden die Juda spreekt in Gen. 43:9: “Ik zelf zal borg voor hem staan”. Een heel andere Juda dan 20 jaar geleden die toen als nogal hardvochtig bij ons overkwam. Toen had hij er geen moeite mee om een broer op te offeren en te liegen en nu wil hij zichzelf opofferen voor die andere broer, die tweede zoon van Rachel. We komen er zo op terug.

Maar inmiddels maken we opnieuw onze opwachting bij Jozef. Het verrast ons dan dat Jozef de mannen een maaltijd aanbiedt. We lezen in Gen. 43:16: “Toen Jozef Benjamin bij hen zag, zei hij tegen degene die over zijn huis *ging*: Breng deze mannen naar mijn huis, slacht vee en bereid het, want deze mannen zullen vanmiddag met mij eten”.

Ja en denken we natuurlijk aan het HA. Christus die ons volgende week een verzoeningsmaaltijd aanbiedt. Op Zijn initiatief. “Deze mannen zullen vanmiddag met mij eten”. Het komt van de kant van Jozef. Jozef als een heenwijzing naar Christus. Een maaltijd ruimhartig. Deze gemeente, u, jij, en ik zullen volgende week met mij eten zegt Christus.

Maar dan volgt er eerst weer een test. Het bijzondere verhaal van die intrigerende koninklijke beker die verstopt blijkt te zijn juist in de zak van Benjamin. En daarmee test Jozef hoe diep hun gevoel is voor Benjamin. Laten ze Benjamin nu zakken zoals ze indertijd met hem hebben gedaan?

En dan vraagt hij weer als een strenge onderkoning: Wat is dit voor daad die u verricht hebt? (Gen. 44:15) En dan treedt Juda naar voren: “Wat zullen wij tegen mijn heer zeggen? Wat zullen wij spreken? Waarmee kunnen wij ons rechtvaardigen? Dat gaat weer zo diep. Het lijkt dat Juda verder gaat dan de vermeende diefstal van de koninklijke beker en dat hij hier eigenlijk hun hele doopceel licht. Waarmee kunnen wij ons rechtvaardigen? God heeft de misdaad van uw dienaren aan het licht gebracht? Hierin klinkt ook mee de eerdere misdaad tegen Jozef. Waarmee kunnen wij ons rechtvaardigen? Wij hebben niets meer over om ons achter te verschuilen. Naar de ander toe niet en naar God toe niet. Zo komen we naar het HA.

En dan komt er een lange toespraak van Juda waarin hij zich opnieuw borg stelt voor Benjamin. Aan het slot zegt hij “En nu, laat uw dienaar toch in plaats van deze jongen de slaaf van mijn heer blijven, en laat de jongen met zijn broers meegaan.” Hoe zou ik immers bij mijn vader terug kunnen keren, als de jongen niet bij mij is? Anders zou ik de ellende moeten zien die mijn vader zal treffen.” Wat Juda hier doet, is heel bijzonder. Voorheen had hij moeite met zijn vader weet u nog die zijn halfbroer Jozef voortrok. Maar nu is hij bereid ter wille van zijn vader voor Benjamin borg te staan, zijn vader die *hem* nog steeds een mindere plaats geeft als Benjamin. Hij beseft nu ook wat het voor zijn vader allemaal betekent anders dan eerst. Hij heeft liefde voor zijn vader en zijn broer terwijl hij zelf zo veel liefde van zijn vader niet heeft gekregen.

Juda gaat dus heel diep in zijn zelfopoffering. In de eerste preek over Jozef gaf ik aan dat Jozef trekken vertoont van Christus. Maar hier zien we dat ook geldt voor Juda. Jezus, we stonden onlangs stil bij het kruis, hij die bereid was zichzelf op te offeren. We zien dus dat nu beide broers, niet alleen Jozef maar ook Juda het beeld van Christus gaat weerspiegelen. En dan gaat het de goede kant op. Als we met elkaar meer het beeld van Jezus gaan vertonen.

En dat gebeurt hier in dit verhaal door meer mens te worden. Door werkelijk een broer te worden voor Benjamin. Als we meer broers en zussen voor elkaar zijn worden we meer mens, lijken we meer om Hem die *waarlijk* mens was, en mensen met elkaar wilde verenigen Jezus. Dat is ook wat we vieren aan het HA dat hij mensen met elkaar verbindt, laten we dat horizontale aspect niet veronachtzamen. Het is juist zo geestelijk dat Jezus mensen *aan elkaar* verbindt.

En als Juda dit gezegd heeft, kan Jozef zich opnieuw niet bedwingen, de derde keer dat hij in tranen is. Wat is Juda veranderd. De broederschap kan hersteld worden ja beter worden dan ie ooit geweest is. Door de diepte heen. We horen hem luid huilen. Omdat hij hoort dat zijn vader nog leeft. Ja er kunnen ongedacht nog betere tijden voor zijn vader komen. Pasen, het onmogelijke wordt mogelijk. Jarenlang verdriet kan worden veranderd in nieuwe vreugde.

En dan lezen we in Gen. 45:4 dat eenvoudige zinnetje: “Jozef zei tegen zijn broers: Kom toch dicht bij me! Mooi. Als dat weer kan dichtbij bij elkaar zijn. Dat is ook wat Jezus van wie Jozef een type is tot ons zegt. “Kom toch dicht bij me.” Volgende week, Ik wil je graag dichtbij me hebben. Want het is nu goed. Het is verzoend. Kom dichtbij aan Mijn tafel.

En dan volgt die bijzondere uitleg hoe Jozef de dingen die gebeurd zijn, ziet. “Wees niet bedroefd want God heeft mij voor jullie uit gezonden tot behoud van jullie leven” en in vs. 8: “Niet jullie hebben mij hierheen gestuurd maar God”.

Een belangrijke lijn in het Jozefverhaal. God die door de omstandigheden iets goeds werkt. Dat zagen we natuurlijk al eerder hoe God Jozef zegent juist in het huis van Potifar en in de gevangenis.

Betekent het dan dat de broers goed gehandeld hebben? Nee dat is wel duidelijk in het verhaal. Ze zijn schuldig. Maar toch kan God zelfs door het kwaad *heen* iets goeds brengen. Hij heeft de dingen in Zijn hand. En misschien troost dat ons. Hebben we ook ellende meegemaakt? Hebben we zelf ellende veroorzaakt. En toch belet dat de HEERE niet om daar dwars door heen toch iets goeds te geven. En misschien herkennen we dat in ons leven. Spijt, verdriet om wat er geweest is maar blij om wat er nu desondanks toch weer is.

Waren die dingen dan nodig, nee, het kwaad kent geen rechtvaardiging maar God kan zelfs het *kwaad* gebruiken om nieuw leven te geven. Dat is de macht, het machtige bestuur van onze God.

Het doet me denken aan de weg van Jezus. Die weg liep naar het kruis. Dat was kwaad. Petrus zegt het onomwonden in zijn Pinksterpreek. Maar toch heeft God nieuw leven geschonken *door het kruis* heen. We vieren het volgende week aan het HA. Dat God door het kruis van Christus heen mensen verbindt aan Hem en aan elkaar. Dat is het machtige van onze God. Verzoening, nieuw leven scheppen uit de puinhopen van ons leven. Dat is Gods grootheid en genade.

“Kom toch dichterbij me”, zegt Jozef. Hij hoeft niet langer de strenge onderkoning te zijn. Want zijn broers zijn gekomen waar ze moeten zijn. Jozef kan nu werkelijk zichzelf zijn, broer voor zijn broers zoals op weg naar Dothan. Hij regelt meteen van alles voor ze en dan lezen we zo mooi in vs. 15: “Vervolgens kuste hij al zijn broers en hilde met hen”. Opnieuw horen we hem huilen – het houdt niet op – als we ooit nog dachten dat we emotie moeten onderdrukken, weten we nu wel beter.

Wat heeft Jozef een goed hart, zijn tranen zijn een spiegel van wat in hem leeft. Hij wil dit zo graag, hij wil zo graag dat dit weer kan. Eerst huilde hij alleen, nu *samen*. Samen huilen dat gaat diep, lucht op, opent een nieuwe toekomst.

En staat er: “daarna durfden zijn broers met hem te spreken”. Ze durven weer hem het te praten na zoveel jaar. Ja hadden ze ooit wel met elkaar gesproken. Of alleen maar *over* elkaar gesproken, geroddeld en tegen elkaar geschreeuwd en verwijten gemaakt en minachting uitgesproken. In Gen. 37:4 lazen we “dat ze niet vriendelijk meer tot hem konden spreken” Maar nu durven ze met elkaar te spreken als broers onder elkaar. Het is veilig geworden om dat te doen. Wie samen aan het HA deelneemt, wil elkaar kunnen aankijken en met elkaar kunnen spreken.

En dan stuurt Jozef zijn broers op weg om zijn vader op te halen. Die op zijn oude dag de beste tijd van zijn leven krijgt. Dat lees je in het vervolg. Zo kan het ook zijn. En ook goed dat ze het bij tijds hebben goedgeemaakt voordat hij stierf. Dat gebeurt niet altijd.

En als Jozef hen dan op weg stuurt naar zijn vader zegt hij - en dat is vermakelijk -: “Maak onderweg geen ruzie”

Het klinkt als een knipoog maar heeft een serieuze ondertoon. Houd dit nu vast, val niet terug op oude patronen. Ga niet zoals we eerder nog lezen [Gen. 42:22] kissebissen over wie wie er nu de meeste schuld heeft aan wat er gebeurd is.

Val niet terug in het bekende geruzie. Als we HA vieren volgend week, houd het vast, laat de zonde niet langer over u heersen, zegt de apostel. “Maak onderweg geen ruzie”. Leef als verzoende mensen met God en met elkaar.

Weet je aan elkaar gegeven, in gezinnen, families, als mensen in de samenleving. Vergeet niet dat Hij Jezus Zijn leven heeft gegeven zodat wij werkelijk met elkaar zullen leven in vrede.

Amen.